

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Teze diplomové práce

Financování a rozpočet obecního úřadu Vráž

Hana Jonášová

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Rozpočet obce Vráž patří do soustavy veřejných rozpočtů České republiky. Příjmy a výdaje obce jsou tudíž veřejnými příjmy a výdaji ČR a mělo by se s nimi dle toho nakládat. Různé ekonomické školy a teorie mají různé názory na ovlivňování ekonomiky pomocí veřejných výdajů. Z analýzy vyplynulo, že obec se snaží hospodařit účelně a efektivně. V posledních 12ti letech se snažila o vytvoření co největší finanční rezervy na financování největší investice v historii obce – výstavbu splaškové kanalizace. I přes tuto skutečnost se obec snažila o rozvoj pomocí investic. Výše investic byla vždy přiměřená vzhledem k finančním možnostem obce. Na značnou část investičních akcí, hlavně do Základní a mateřské školy Vráž, se obci podařilo získat dotace. V současné době probíhá v obci výstavba kanalizace, jejíž rozpočet mnohonásobně převyšuje rozpočet obce Vráž a na jejíž realizaci byly získány prostředky ze SFŽP a z Fondu soudržnosti. Tato investiční akce má v celku napjatý harmonogram a případné finanční sankce ze strany poskytovatele dotace by mohly mít pro obec závažné důsledky.

Klíčová slova: daňové příjmy, investiční výdaje, majetek, obec, rozpočet, územní samospráva, veřejné výdaje

Od 19. století není již role státu omezena jen na ochranu života a majetku obyvatel, ale stát zaujímá významnější roli i v rovině ekonomické. Ekonomické školy a ekonomické teorie začaly poukazovat na situace, kdy trh nedokáže zajistit efektivní alokaci omezených zdrojů. Různé ekonomické školy mají na zásahy státu do ekonomiky různé názory. Ve vyspělých zemích není proces redistribuce zcela centralizován a veřejné prostředky jsou rozdělovány přes soustavu veřejných rozpočtů. Významnou součástí těchto rozpočtů jsou místní rozpočty obcí. Předmětem následující práce je analýza hospodaření a financování obce Vráž. Obec leží ve Středočeském kraji v okrese Beroun a její historie spadá až do 14. století. V obci žije v současné době 1 094 obyvatel a díky své dopravní dostupnosti a dobré poloze v blízkosti Prahy je žádanou lokalitou pro bydlení. Politika současného zastupitelstva však nepodporuje výstavbu na „zelené louce“ a v územním plánu jsou pro stavbu nových domů v obci vyhrazena místa jen v současné zástavbě. Nárůst počtu obyvatel by sice mohl přinést obci další prostředky, ovšem masivní příval nových občanů by mohl vést k problémům a konfliktům se starousedlíky.

Cílem práce je zhodnocení financování a rozpočtu obecního úřadu Vráž. V literární rešerši jsou vymezeny základní pojmy jako veřejné finance a jejich souvislost s veřejným sektorem, veřejná správa, samospráva a její vývoj. V práci jsou také vymezeny zdroje financování nižších územně samosprávných celků. Empirická část je zaměřena na analýzu příjmů a výdajů od roku 2001 do roku 2013. Podrobněji analyzováno je hospodaření pomocí poměrových ukazatelů v letech 2009 až 2013 a předpokládaný vývoj těchto ukazatelů v letech 2014 až 2017. Cílem je zjistit, jak obec hospodaří se svěřenými prostředky a majetkem.

Ke zpracování literární rešerše je použita metoda studia odborné literatury a legislativy související s nižšími územně samosprávnými celky a jejich hospodařením. Praktická část je analyzována pomocí **časových řad a poměrových ukazatelů**. K analýze časových řad jsou použity zejména elementární charakteristiky a grafická analýza. Pro zpracování praktické části jsou využita data ze Závěrečných účtů a Rozvah obce Vráž za roky 2001 až 2013, Rozpočty na roky 2014 a 2015 a Rozpočtové výhledy na roky 2016 a 2017. Dále jsou využity informace ze stránek Obecního úřadu Vráž a informace získané během praxe.

Obec musí nejprve zajišťovat ty veřejné statky, které je povinna zajišťovat ze zákona. S ostatními veřejnými prostředky může hospodařit dle vlastního uvážení, vždy by s nimi však měla hospodařit co nejneefektivněji a měla by se pomocí nich snažit o všestranný rozvoj obce. Zastupitelé se snaží od občanů přijímat návrhy na investiční aktivity v obci, avšak kromě voleb se občané o fungování obce příliš nezajímají. Účast na zasedání zastupitelstva je obvykle velmi malá.

Za **analýzy příjmů** vyplynulo, že na celkových příjmech obce mají největší podíl daňové příjmy. Průměrně za roky 2001 až 2013 **tvořily daňové příjmy 75 %** příjmů obce. Na daňových příjmech se průměrně nejvíce podílí **daň z přidané hodnoty** – v průměru 39,28 % (v roce 2013 45,55 %).

Z **analýzy výdajů** vyplynulo, že **běžné výdaje** mezi roky 2001 až 2013 značně **kolísají** a to mezi hodnotami 4 mil. Kč až 8 mil. Kč. V průměru se v těchto letech běžné výdaje na celkových podílejí 78,13 %. Od roku **2014** obec předpokládá každoroční **nárůst** neinvestičních výdajů a to nejvíce v roce 2016 o 41,03 % oproti předchozímu roku. Neinvestiční výdaje jsou hrazeny vždy z vlastních příjmů a tento předpoklad má být dle rozpočtových výhledů zachován i do budoucna.

Kapitálové výdaje v jednotlivých letech značně kolísají. Největší investiční výdaje byly realizovány v letech 2001, 2005, 2006 a 2012. Značná část těchto investic mířila do Základní a Mateřské školy Vráž, od roku 2003 bylo do ní investováno **12,5 mil. Kč**. Což tvoří přes **50 %** kapitálových výdajů v letech 2003 až 2013. V roce 2015 se předpokládá další investice do rekonstrukce školní družiny na další třídu. Investice do sociální infrastruktury v obci z hlediska rozvoje obce patří mezi nejdůležitější. Četné rekonstrukce budovy Základní a Mateřské školy, hlavně navýšení kapacity Mateřské školy na dvojnásobek, zlepšily neuspokojivý stav s touto důležitou součástí sociální infrastruktury. Nejvýznamnějším přínosem této investice je pomoc sociálně ohrožené skupině osob – rodičům po skončení rodičovské dovolené, kterým zvýšená kapacita předškolního zařízení umožní, popř. usnadní uplatnění na trhu práce. Došlo tak ke stabilizaci a zlepšení životních podmínek rodin s předškolními dětmi v obci Vráž. Na rok 2015 je také naplánované rozšíření Základní školy o jednu třídu, což zvýší její kapacitu. Zlepšením kvality Základní školy se obec snaží o udržení dětí v obci i po odchodu z Mateřské školy. Hlavně v posledních letech byl problém, že značná část dětí nastupovala do první třídy do jiné školy než na Vráži.

V průměru za roky 2001 až 2013 se **kapitálové výdaje** podílejí na celkových 21,87 %. Vlivem výstavby kanalizace se v roce 2015 předpokládá nárůst investičních výdajů v poměru k celkovým až na hodnotu 95,63 %. Z celkových výdajů na investici 129 985 363 Kč jsou z hlediska dotace uznatelné výdaj ve výši 120 846 653 Kč. Z nichž bude 85 % hrazeno z Fondu soudržnosti a 5 % ze Státního fondu životního prostředí v rámci Operačního programu životní prostředí. 10 % bude uhrazeno z rozpočtu obce.

Kanalizace je také zároveň investiční akce, která by mohla výrazně ohrozit hospodaření obce. Na tuto výstavbu se obec připravovala velmi dlouho. Protože však z vlastních prostředků by nebylo možno nikdy investici tohoto rozsahu financovat, snažila se obec dlouhou dobu získat na kanalizaci dotace. To se nakonec povedlo, ovšem s tím, že je kanalizace financována z dotace, je spojené značné riziko při nedodržení podmínek dotace. V současné době byly práce již započaty, i když mají mírné zpoždění, s největší pravděpodobností se stavební práce stihnou. Větší problém by obec mohla mít s dodržением podmínky, že do dvou měsíců po kolaudaci musí již být do kanalizace vypouštěno určené množství splaškových vod. Tato doba je velmi krátká a s velkou pravděpodobností se většina domácností za tak krátkou dobu připojit nestihne. Navíc, když je velká pravděpodobnost, že tyto dva měsíce vyjdou na zimní období. Obec se snaží se Státním fondem životního prostředí vyjednat jiné podmínky nebo výjimku z dotace. V případě, že by výjimka nebyla schválena, hledá obec jiná řešení a to například nějak motivovat občany k rychlému napojení na kanalizaci například pomocí nějaké finanční podpory. To by sice pro obec znamenalo další výdaj, ovšem vzhledem k výši sankcí, které hrozí za nedodržení dotačních podmínek, by tyto náklady měly být menší.

Obec se také snaží alespoň o menší investice do chatových a rekreačních oblastí, i přesto že z této oblasti plynou obci do jejího rozpočtu malé příjmy. Investice směřovaly především na zlepšení stavu tamějších komunikací. Obec za to však žádá zapojení tamních obyvatel do některých prací a na některé investiční akce zajišťuje pouze materiál a o zbytek se musí občané postarat sami.

Hodnota **dlouhodobého hmotného majetku** je **rostoucí**. Největší podíl na dlouhodobém hmotném majetku mají stavby (85 %). Stav **dlouhodobého finančního majetku** je **konstantní**. V roce 2015 lze předpokládat **velký nárůst** hodnoty dlouhodobého hmotného majetku vlivem výstavby kanalizace.

Z dlouhodobého hlediska je rozpočet obce přebytkový. Saldo obce Vráž za roky 2001 až 2013 je **14 548 797,83 Kč**. Mezi roky 2001 a 2013 bylo saldo záporné 4x. Na rok 2015 je naplánovaný schodkový rozpočet ve výši 12,2 mil. Kč. Na roky 2016 a 2017 je rozpočet naplánovaný jako vyrovnaný.

Vývoj stavu prostředků na **bankovních účtech** obce je dlouhodobě rostoucí. Od roku 2001 do roku 2013 se obci podařilo naspořit přes **14 mil. Kč**. K 31. 9. 2014 byl stav prostředků na bankovních účtech na úrovni **658,38 %** oproti roku 2001.

Ve sledovaném období neměla obec žádné dluhy, na rok 2015 je však vyjednaný **úvěr** kvůli výstavbě kanalizace ve výši **15 mil. Kč**. Zadluženost v roce 2015 bude 12,1 % a v letech 2016 a 2017 bude pravděpodobně 15 %. Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům v roce 2016 by měl být 8,5 % a v roce 2017 7,5 %, přičemž dle MF ČR by tento ukazatel neměl přesahovat hodnotu 25 %. Dluh na jednoho obyvatele by roce 2016 měl být 12 tis. Kč a v roce 2017 10,5 tis. Kč.

Při plánování rozpočtu obec **podhodnocuje příjmy** a **nadhodnocuje výdaje**, přičemž **příjmy** jsou průměrně **podhodnoceny o 13,43 %** a **výdaje nadhodnoceny o 25,13 %**. Je však pravdou, že rozpočtování hlavně příjmů je pro obec velmi složité a většinou je odhadováno dle příchozího roku. Také dotace, o které se bude v daném roce teprve žádat, je těžké odhadnout. Výdaje jsou většinou rozpočtovány pomocí úpravy předchozích let (především běžné výdaje) a dále jednotlivý zastupitelé navrhnou, do čeho by se v daném roce mělo investovat, přičemž je zřejmé, že odhadovat např. cenu investic, na které ještě nejsou rozpočtovány náklady, je složité. Obec nedisponuje takovými příjmy, aby si na sestavování rozpočtu mohla najmout nějakého odborníka pro provádění složitějších analýz.

Seznam použitých zdrojů

- BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, 250 s. Politologie (Grada). ISBN 978-802-4729-084.
- BUDÍKOVÁ, Marie, Maria KRÁLOVÁ a Bohumil MAROŠ. *Průvodce základními statistickými metodami*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010, 272 s. Expert (Grada). ISBN 9788024732435.
- ČERNOHORSKÝ, Jan, Petr TEPLÝ a Marek JETMAR. *Základy financí*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011, 304 s. ISBN 978-80-247-3669-3
- ČMEJREK, Jaroslav, Václav BUBENÍČEK a Jan ČOPIK. *Demokracie v lokálním politickém prostoru: [specifika politického života v obcích ČR]*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010, 223 s. ISBN 978-802-4730-615.str21
- HENRY, John F. *The making of neoclassical economics: Strategic Decisions and Complexity*. Boston: Unwin Hyman, 1990, xxi, 261 p. ISBN 00-444-5664-6.
- HORIZNKOVÁ, Eva a Vladimír NOVOTNÝ. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 2. upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, 233 s. ISBN 978-807-3802-639.
- KADERÁBKOVÁ, Jaroslava a Jitka PEKOVÁ. *Územní samospráva - udržitelný rozvoj a finance*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 297 s. ISBN 978-807-3579-104.
- KHWAJA, Javaid R. *Toward a General Theory of Exchange: Strategic Decisions and Complexity*. Bloomington: Thinstock, 2013. ISBN 978-1-4759-9738-5.
- KOČÍ, Roman. *Obecní samospráva v České republice: praktická příručka s judikaturou*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2012, 240 s. Praktik. ISBN 978-808-7576-281.
- KOPECKÝ, Martin. *Právní postavení obcí a krajů - základy komunálního práva*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, xii, 377 s. Právní monografie. ISBN 978-807-3575-618.
- MÁČE, Miroslav, Petr TEPLÝ a Marek JETMAR. *Účetnictví a finanční řízení*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013, 551 s. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-247-4574-9
- MARKOVÁ, Hana. *Finanční hospodaření územních samosprávných celků*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2008, 152 s. Scripta iuridica, 6. ISBN 978-808-7146-088
- OTRUSINOVÁ, Milana, KUBÍČKOVÁ, Dana. *Finanční hospodaření municipálních jednotek po novele zákona o účetnictví*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2011. 178 s. ISBN 978-80-7400-342-4.
- PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, 587 s. ISBN 978-807-3576-141.
- PROVAZNÍKOVÁ, Romana a Olga SEDLÁČKOVÁ. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2009, 304 s. ISBN 978-80-247-2789-9.
- SCHELLE, Karel. *Dějiny české veřejné správy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, 314 s. ISBN 978-807-3802-035.
- TOMÁŠKOVÁ, Eva. *Veřejné finance*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006, 115 s. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, č. 387. ISBN 80-210-4177-3.
- VALEŠ, Lukáš. *Politologické aspekty veřejné správy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006, 246 s. ISBN 80-738-0010-1.